

УДК 7.071.5:739.2]:378.096(477)

Лілія Пасічник
(Київ)

ХУДОЖНЯ СПРЯМОВАНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ КАФЕДР ХУДОЖНЬОГО МЕТАЛУ ЛЬВІВСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ І КОСІВСЬКОГО ІНСТИТУТУ ПРИКЛАДНОГО ТА ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ХУДОЖНИКІВ-ЮВЕЛІРІВ

У статті висвітлено діяльність кафедр художнього металу двох вищих художніх навчальних закладів, де вивчають ювелірне мистецтво, – Львівської національної академії мистецтв і Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва. Автор на основі власних матеріалів інтерв'ю з викладачами характеризує основні засади художньої спрямованості організації навчання ювелірному мистецтву в названих мистецьких закладах.

Ключові слова: художня освіта, художній метал, ювелірне мистецтво, ковальство.

В статье освещена деятельность кафедр художественного металла двух высших художественных учебных заведений, где изучается ювелирное искусство, – Львовской национальной академии искусств и Косовского института прикладного и декоративного искусства. Автор на основе собственных материалов интервью с преподавателями характеризует основные аспекты художественной направленности организации обучения ювелирному искусству в названных художественных заведениях.

Ключевые слова: художественное образование, художественный металл, ювелирное искусство, кузнечное дело.

The paper deals with the activities of the art metal departments of two artistic higher education institutes, where jeweller's art is studied – the Lviv National Academy of Arts and the Kosiv Institute of Applied and Decorative Arts. The paper's author, relying on her own materials of interviews with lecturers, describes the main principles of artistic trend of jeweller's art training in these artistic institutes.

Keywords: art education, art metal, jeweller's art, forging.

Організовані наприкінці ХХ ст. кафедри художнього металу в кількох вищих художніх навчальних закладах (Львівська національна академія мистецтв (далі – ЛНАМ), Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва ЛНАМ (далі – КІПДМ), Ужгородський художній інститут та ін.) передбачали навчання ювелірному мистецтву в контексті загального вивчення художньої обробки металу, проте окремої спеціалізації з ювелірного мистецтва протягом тривалого часу в жодному з них так і не було створено. Нині в Україні існують лише два мистецькі заклади освіти різного рівня акредитації, де здійснюють професійну підготовку художників за напрямом «Ювелірне мистецтво», – це Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука (м. Київ) та Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка (м. Вижниця Чернівецької обл.).

Діяльність кафедри художнього металу ЛНАМ частково була висвітлена деякими авторами в наукових публікаціях у середині 2000-х років. Водночас про відділ художніх виробів з металу КІПДМ у доступних джерелах трапляються лише окремі узагальнені відомості переважно профорієнтаційного спрямування, що й визначило актуальність написання цієї статті, метою якої є аналіз сучасного стану освітньої діяльності у згаданих навчальних закладах в аспекті підготовки професійних художників ювелірного мистецтва [5; 10; 14]. У публікації здійснено аналіз становлення та основних аспектів художньої складової організації навчального процесу на основі безпосереднього ознайомлення з навчальними програмами, тематичними й дипломни-

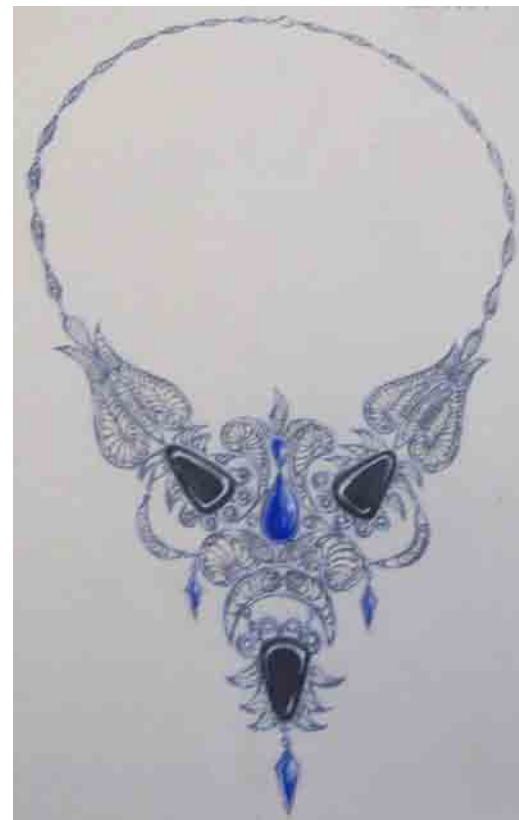
ми роботами студентів, а також інтерв'ювання викладачів кафедр. Об'єктом дослідження є навчальні програми, матеріали інтерв'ю та проекти ювелірних прикрас, створені студентами ЛНАМ та КІПДМ, предметом – художнє спрямування організації навчального процесу на кафедрах художнього металу та художні особливості ювелірних виробів, спроектованих студентами зазначених навчальних закладів.

Розвиток художньої освіти у сфері ювелірного мистецтва на території України протягом ХХ ст. відбувався в надзвичайно складних умовах, адже не було вищих навчальних закладів відповідного профілю [13, с. 53]. Відсутність завершеного циклу вищої художньої освіти та певна ізольованість українських художників від загальноєвропейського мистецького процесу змушували митців або здобувати вищу освіту з інших спеціальностей, що відповідно призводило до нівелювання вже отриманих знань та навичок, або опановувати всі тонкощі майстерності обраного фаху самотужки, що, однак, не забезпечувало належної професійної фаховості митця, аби мати змогу конкурувати з професійними художниками країн Європи. Саме тому серед майстрів авторського ювелірного мистецтва другої половини ХХ ст., коли відбулося значне поживлення розвитку всіх галузей декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема царини художнього металу, переважна більшість – майстри-самоуки, які мають базову технічну освіту, зрідка – художню, і набували необхідних для належної професійної діяльності практичних навичок на підприємствах, комбінатах, у художньо-виробничих майстернях, працюючи декораторами-оформлювачами тощо.

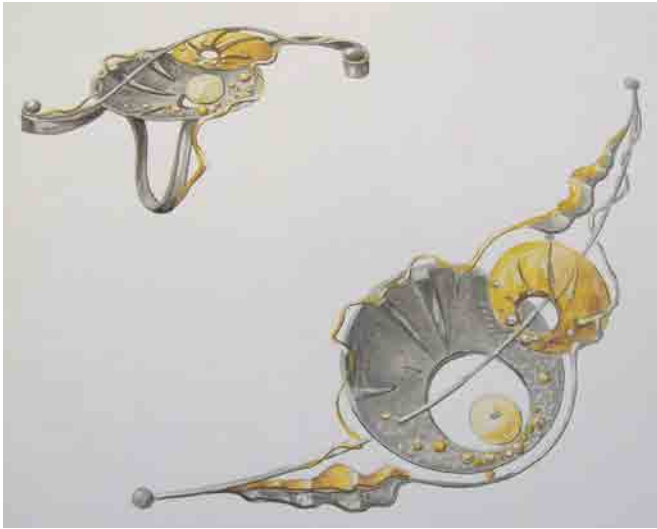
Лише наприкінці ХХ ст. в Україні було створено два вищі навчальні заклади в Києві та Львові, що забезпечували професійну підготовку в галузі художнього металу, де студенти мали змогу отримати фахову освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст». На нашу думку, відсутність чіткого розподілу та градювання широкої спеціалізації обробки металу на два окремі напрями – архітектурно-декоративний та камерно-ювелірний – несприятливим чином позначається на розвитку професійного ювелірного мистецтва України, адже перед професорсько-викладацьким складом мистецьких освітянських установ поставлено непосильне завдання – сформувати компетент-

**Проект жіночої нашийної прикраси.
Виконав студент II курсу кафедри
художнього металу В. Артеменко,
викладач О. Івасюта (ЛНАМ).
2006 р.**

**Проект жіночої нашийної прикраси
з національними рисами.
Виконав студент II курсу кафедри
художнього металу О. Османов,
викладач С. Вольський
(ЛНАМ). 2006 р.**

**Проект комплекту жіночих прикрас.
Виконав студент II курсу кафедри
художнього металу А. Вольський, викладач
С. Вольський (ЛНАМ). 2005 р.**

твество, необхідна окрема вузькоспеціалізована підготовка. Чи спроектує художник-дизайнер ювелірний виріб, придатний до відтворення в матеріалі, не враховуючи особливостей сировини й технології, не розуміючи можливостей та актуальності кожного етапу технології виготовлення, без умінь та досвіду практичної роботи, або, навпаки, – чи зможе майстер-технолог створити якісну мистецьку річ, маючи збіднений мистецький світогляд, будучи не обізнаним з кращими здобутками своєї галузі, не розуміючи різниці між оригінальним виявом авторського бачення та майстерним копіюванням чужої ідеї?

Професійна художня підготовка ювелірів передбачає насамперед ставлення до створюваного як до продукту мистецтва – у цьому полягає її суттєва відмінність від професійно-технічної підготовки кваліфікованих робітників ювелірних професій, де виріб сприймається здебільшого як продукт виробничої сфери. Зміст професійної художньої освіти охоплює загальноосвітню, загальнопрофесійну, загальнохудожню й спеціальну професійно-художню складові, елементами кожної з яких є теоретичні знання і практичні вміння, що створюють фундамент, на основі якого формуються компетентність і досвід для самостійної творчої діяльності художників галузі декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема і ювелірів [9, с. 234]. Особливість професійної художньої освіти, окрім оволодіння студентом під час навчання змісту двох блоків навчання – загальноосвітнього та професійного, полягає передусім у формуванні творчо розвиненої особистості, здатної самостійно виражати оригінальне авторське естетичне світобачення в предметах, що мають художню цінність і не завжди – утилітарну. Ґрунтовне наповнення змісту вищої художньої освіти теоретичними знаннями й практичними навичками з декоративно-ужиткового мистецтва спрямоване на розвиток творчих здібностей і таланту студентів, підвищення рівня естетичної та художньої культури, становлення їхньої професійної майстерності і, зрештою, – формування самобутнього мистецького таланту художника.

Відділ художньої обробки металу при кафедрі художнього скла було організовано в ЛНАМ (тоді – Львівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва) 1989 року. Завідувачем відділу став випускник першого набору кафедри скла цього навчального закладу, колишній завідувач художнього училища прикладного мистецтва С. Мороз, викладачем – випускник кафедри художнього металу Таллінського художнього інституту В. Шоломій, які на той час уже були визнаними та

ного універсального художника по металу, що, зважаючи на практичну реалізацію змісту освіти та виконання заявлених у навчальній програмі завдань, змушує викладачів обирати домінуюче спрямування в підготовці, і найчастіше це архітектурно-декоративний метал, як, наприклад, у ЛНАМ [7, с. 25].

Таким чином, утворюється замкнене коло для авторського ювелірного мистецтва України, адже для підготовки художника-ювеліра високого фахового рівня, обізнаного зі світовим та національним надбанням культурної спадщини, здатного творчо переосмислювати та самостійно виражати за допомогою всього можливого арсеналу художніх засобів нестандартні творчі ідеї і творити власне оригінальне мис-

відомими художниками в галузі кованого металу та вітража [7, с. 22]. Саме ними розроблено навчальну програму, розраховану спочатку на п'ятирічне, а згодом – шестирічне навчання, де було закладено вивчення всієї різноманітності проявів і технічних можливостей художнього металу. Зміст цієї програми полягав у послідовному опануванні основними принципами «площинної композиції та рельєфу карбування, ювелірного металу, металевого посуду, світильників та монументального кованого заліза» [4, с. 4]. Пріоритетним напрямом діяльності відділу художньої обробки металу було обрано справу відродження професійного ковальства, що має давні традиції на території Західної України [1, с. 10–11].

Теми дипломних проектів студентів перших років набору з часу заснування відділу були пов'язані з виконанням кованих творів у контексті історико-архітектурного середовища міста. Починаючи з 1991 року, коли до навчального процесу програми навчання було включено вивчення ювелірної справи, зокрема технік емальєрства, карбування, гравіювання, у переліку виконаних студентами робіт, крім обов'язкових курсових, зазначено лише дві обрані студентами як дипломні проекти та виконані в матеріалі ювелірні роботи-прикраси (мідна посріблена пектораль та мельхіоровий браслет з використанням шкіри й електронного елемента) [4, с. 6].

Як зазначив у своїй публікації В. Шоломій, на кафедрі свого часу обговорювали ідею розподілу навчального процесу за двома окремими напрямками – архітектурно-декоративний метал та камерно-ювелірний, що мало б позитивні наслідки для поліпшення вузькоспеціалізованої фаховості навчання, проте через відсутність матеріально-технічної бази це не було здійснено [14, с. 55]. Таким чином, спроба організувати навчання ювелірному мистецтву за індивідуальною програмою, яку розробив В. Шоломій на основі «естонської моделі», хоч і була доцільною для забезпечення навчання фахівців високого рівня та компетентності в ювелірній справі, однак так і не розвинулася в окремий напрям [10, с. 34–35]. Як зазначає Р. Шафран, така індивідуальна програма, основна мета якої – вивчення ювелірної справи як окремого напрямку мистецтва обробки металу, проіснувала від 1991 до 2000 року [12, с. 83]. Вона полягала в тому, що здібні студенти, які прагнули займатися ювелірним мистецтвом, після першого семестру другого курсу за згодою викладача мали змогу опанувати цю спеціалізацію та виконувати творчі й практичні завдання саме в ювелірних формах. Таким чином, навчання за індивідуальною програмою було надзвичайно результативним, проте воно так і не стало тим позитивним рушієм для розвитку окремої ювелірної спеціалізації в навчальному закладі. Завдяки навчанню у В. Шоломія отримали вузько-профільний фах та сформувалися як художники-ювеліри такі митці, як О. Івасюта, Р. Велігурський, С. Микита, В. Крохмалюк, О. Буйвідт, А. Кулігін.

Сучасна кафедра художнього металу ЛНАМ (статусу національного значення закладу було надано 2004 року, нині до структури ЛНАМ входить також Львівський державний коледж декоративного і ужиткового мистецтва імені Івана Труша) – навчальний осередок, де формуються творчі особистості художників, які займаються самостійною діяльністю, що ґрунтується на концептуальних засадах національного

Нагрудна прикраса «Місячний коловорот». Срібло; випилювання, філігрань, зернь. Дипломна робота М. Франко, керівник О. Гаркус (КПДМ). 2004 р.

Ювелірний гарнітур «Берегиня». Срібло; прокат, випилювання, волочіння, паяння. Дипломна робота Т. Северин, керівник О. Гаркус (КІПДМ). 2005 р.

процес у цьому навчальному закладі побудований таким чином, що вивчення й виконання завдань власне ювелірної малої пластики в контексті домінуючого напрямку архітектурно-декоративного художнього металу відбувається протягом другого курсу [6].

До поступового переходу від основ композиції до проектування конкретних виробів, зокрема ювелірних прикрас, студентів скеровують тематичні завдання з фахових дисциплін на другому курсі. Як зазначає завідувач кафедри І. Франк, першим завданням у першому семестрі є виготовлення твору анімалістичної пластики та свічника, що поєднує стилізацію образу в проектуванні площинно-просторової композиції з включенням навколишнього простору у виконанні засобами технологічних прийомів ювелірної та конструктивної техніки (ФІ). У другому семестрі тематичним завданням є проектування та виконання жіночої нашийної прикраси – площинно-просторової композиції, побудованої на етномотивах (у закладі, окрім українців, навчаються також представники кримськотатарського народу, вірмени та ін.), виконаної в ювелірній техніці із застосуванням різних матеріалів, форм, фактур та технологічних прийомів. Вивчення основних принципів роботи в ювелірних техніках і реалізація відповідних завдань на другому курсі, що передбачає роботу з такими матеріалами, як мідь, латунь і срібло, об'єднано під загальною назвою «пластика малих форм». Виконання цих тематичних завдань є важливою складовою у формуванні базових умінь та спеціальних компетентнісних навичок, що є основою для реалізації мистецьких задумів майбутніх художників. Домінуючого значення у творчих роботах студентів кафедри художнього металу ЛНАМ викладачі надають реалізації оригінальної художньої думки, вираженню авторського світобачення, що сприяє формуванню студентів як художників, вихованих з орієнтуванням на національні та західноєвропейські стилістичні надбання в декоративно-ужитковому мистецтві (ФІ).

На жаль, відкриття та здійснення навчання фахівців з окремої спеціалізації «Пластика малих форм» («Ювелірне мистецтво») у зв'язку з відсутністю належної матеріально-технічної бази поки що є неможливим.

Визнаними художниками-ювелірами стали такі випускники кафедри художнього металу ЛНАМ, як О. Івасюта, В. Крохмалюк, О. Буйвідт, А. Кулигін та інші митці, творчий доробок яких є вагомим внеском у розвиток сучасного авторського ювелірного мистецтва України.

та світового мистецтва. Навчання здійснюється за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст» та «магістр».

Викладацький склад кафедри характеризується високим рівнем професійності та майстерності таких відомих в Україні художників, як О. Боньковський, С. Вольський, О. Івасюта, А. Стернюк, С. Рожківський, а також завідувач кафедри І. Франк. Викладачі беруть участь у виставках, працюють над програмами, методичними посібниками, власним прикладом спонукаючи студентів до активної творчості [3].

Вагоме значення має практична орієнтація навчання в ЛНАМ на виховання художників – фахівців високого рівня, які мають достатньо знань та умінь, аби займатися самостійною мистецькою діяльністю. Нині навчальний

Відділ художньої обробки металу в КІПДМ (структурний підрозділ ЛНАМ від 2006 р.), що нині здійснює свою освітню діяльність як вищий навчальний заклад, до якого також входить Косівське училище прикладного та декоративного мистецтва, було засновано 1967 року (на той час – у Косівському училищі прикладного мистецтва, з 1991 р. – Коледж декоративно-прикладного мистецтва, а з 2002 – Косівський державний інститут прикладного та декоративного мистецтва) [2]. У цьому закладі здійснюють підготовку художників за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» і «спеціаліст».

Багаті традиції майстрів усіх видів народного мистецтва, зокрема мосяжників (на Гуцульщині здавна виготовляли латунні хрестики, шелести, згарди, топірці, чепраги, келихи, металеві оздобы та інші вироби), протягом другої половини ХХ ст. опинилися під загрозою зникнення у зв'язку із засиллям продукції фабричного виробництва та відсутністю майстрів, які б продовжували справу [5, с. 72]. Діяльність КІПДМ ґрунтується на потужних джерелах народного мистецтва, а внесок косівської мистецької школи в розвиток національної культури, збереження традиційного народного мистецтва є особливо важливим на тлі сучасних модерністських тенденцій у мистецтві.

Функціонування відділу спочатку було спрямоване на забезпечення різних відділів допоміжними й оздоблювальними атрибутами для предметів інших видів декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема, тут виготовляли металеву фурнітуру для шкіряних виробів – кутики, пряжки (ГО). Інтенсивніше навчальна діяльність у відділі художніх виробів з металу почала розвиватися на початку 1980-х років, коли було розширено коло технологічних можливостей, створено виробничу лабораторію, а також завдяки збільшенню навчально-виробничих можливостей (окрім литва, в освітньому процесі було запроваджено різні технології виготовлення та декорування виробів з металу). Чимало зусиль для розширення матеріальної бази й методичного забезпечення відділу доклав перший викладацький колектив з неабияким досвідом роботи в галузі художньої обробки металу (Я. Шаган, І. Парипа, М. Прощук та В. Луканюк) (ГО).

Навчально-виховна робота викладачів базується на збереженні й примноженні надбань народного мистецтва. До методичних особливостей побудови навчання належить принцип семестрової послідовності проектування та виконання завдань (протягом одного освітнього семестру студенти створюють проект, а наступного – виконують його в матеріалі). До навчального процесу введено вивчення технологій виготовлення та методів декорування кованих і мосяжних виробів гуцульських майстрів, особливу увагу приділено тектоніці форм, орнаментальному оздобленню. Власне, проектуванням ювелірних виробів студенти починають займатися ще в другому семестрі другого курсу, а виготовленням – на третьому курсі. Проте, як зазначив завідувач кафедри О. Гаркус, опануванню технік ювелірної справи (зокрема гравіювання, гарячої емалі тощо) відведено третій курс. У виробничому навчанні використовують заміники дорогоцінних металів, близькі до них за властивостями, – латунь, мельхіор тощо (ГО).

**Нагрудна прикраса «Відгомін трембіти».
Мельхіор; волочіння, паяння, гравіювання,
монтування. Дипломна робота В. Стефюк,
керівник О. Гаркус (КІПДМ). 2007 р.**

Особливого значення у проектуванні прикрас надано тематиці – уже традиційно це етномотиви народного мистецтва, зокрема Гуцульщини, які художники трансформують у сучасних виробках. Так, за власним проектом (наприкінці другого курсу) студенти протягом першого семестру третього курсу виконують прикрасу в матеріалі – наприклад, рельєфний хрестик створюють за допомогою техніки лиття по восковій моделі (спочатку виліплюють форму майбутнього виробу з воску, потім відливають модель на ручній центрифугі) (ГО).

Друге завдання з композиції – проект гарнітуру ювелірних прикрас (три предмети) або серії аксесуарів (наприклад, гребінь, шпилька, фібула тощо), що є першим ансамблевим творчим завданням, де студенти виявляють власний художній потенціал, оперуючи набутими знаннями технології та властивостей матеріалу. Для виконання спроектованого ювелірного гарнітуру, відповідно до програми, студентам відведено заняття з роботи в матеріалі протягом усього другого семестру третього курсу, адже за складністю, залежно від проекту, роботи передбачають використання різних техник, окремі з яких студенти опановують безпосередньо під час праці над гарнітуром.

Як наголосив О. Гаркус, головною особливістю діяльності відділу художніх виробів з металу в КППДМ є те, що концептуальною основою навчання й виховання художників є народне мистецтво обробки металу Гуцульщини, його трансформація та інтерпретація в сучасних виробках (використання традиційних форм, символічної орнаментики, композиційної побудови), а також скерування студентів на виконання творчих дипломних проектів, які б мали, окрім художньої ідеї, безпосередню практичну функціональність [14].

Викладацький склад відділу об'єднує таких досвідчених викладачів, як М. Салига, М. Луканюк, В. Попенюк та завідувач відділу, відомий художник-ювелір О. Гаркус.

Деякі випускники працюють на ювелірних підприємствах, а також займаються самостійною творчістю (М. Вінтоняк, М. Франко), один випускник залишився у відділі, поєднуючи у своїй творчості ювелірство й ковальство, утілюючи ковальські форми в ювелірному форматі (Р. Гарматюк) (ГО).

Таким чином, КППДМ є своєрідним оберегом традиційного мистецтва обробки металу на Гуцульщині, де здійснюють підготовку художників, які застосовують народні мотиви в сучасному мистецтві, зокрема в ювелірних виробках, проте, незважаючи на особливе значення, якого тут надають саме ювелірному мистецтву, комплексна організація навчання в загальній спеціальності «Художній метал», як і у ЛНАМ, не передбачає виокремлення спеціалізації «Ювелірне мистецтво», що, на нашу думку, сприяло б розвитку авторського ювелірного мистецтва України.

До проблем реалізації змісту освіти в мистецьких закладах належить складне матеріально-технічне забезпечення кафедр декоративно-ужиткового спрямування, серед яких однією з особливо матеріаловитратних та енергомістких галузей є обробка металів, що потребує спеціального інструментарію, обладнання та сировини. Практичні заняття й виробнича практика як вагомий компонент професійної підготовки художників-ювелірів спрямовані на закріплення здобутих під час навчання теоретичних і практичних знань та застосування їх у безпосередніх умовах майбутньої діяльності студентів як художників і майстрів на підприємствах, а також сприяє адаптації студентів до майбутньої професійної діяльності. Таким чином, актуальним є налагодження співпраці з ювелірними підприємствами та майстернями, де студенти могли б проходити навчально-виробничу практику [8]. За словами викладачів обох освітніх установ, нині однією з проблем також є загальний невисокий художній рівень підготовки абітурієнтів, адже якщо раніше до вищих художніх навчальних закладів вступали лише після закінчення художніх шкіл і коледжів, то тепер абітурієнти переважно не мають художньої бази, готуючись до вступу з репетитором, що суттєво ускладнює навчальний процес, оскільки таким студентам доводиться опановувати елементарні базові мистецькі засади та поняття (ГО).

Отже, аналіз діяльності кафедр художнього металу ЛНАМ та відділу художніх виробів з металу КІПДМ засвідчив, що в обох вищих навчальних закладах здійснюються підготовку художників декоративно-ужиткового мистецтва за загальним спрямуванням художньої обробки металу із включенням вивчення ювелірного мистецтва як складової спеціальності «Художній метал». Позитивним явищем було майже десятирічне навчання за індивідуальною програмою В. Шоломія (та за його ініціативою) окремих студентів у ЛНАМ, завдяки чому виховано невелику когорту художників-ювелірів, які продовжують розвивати сучасне ювелірне мистецтво України.

Програма організації навчання в обох мистецьких освітніх закладах побудована за принципом поступового ускладнення засвоєння матеріалу, виконання завдань з композиції та проектування, а також опанування техніками і професійним інструментарієм. Художня спрямованість організації навчання на кафедрі художнього металу ЛНАМ покликана залучити українських художників до світових тенденцій мистецького процесу з орієнтуванням на національні й західноєвропейські стилістичні надбаня в декоративно-ужитковому мистецтві та дизайні, де головним є вільне творче вирішення теми, тоді як художня складова навчання у відділі художніх виробів з металу КІПДМ передбачає формування сучасного осередку відродження та інтерпретації традиційного мистецтва художниками в актуальних і сучасних художніх ювелірних виробках, що є особливо вагомим внеском у справу збереження й художнього розвитку традиційного ювелірного мистецтва України.

Таким чином, діяльність ЛНАМ і КІПДМ є важливою в аспекті формування творчих особистостей художників у сфері художнього металу на ґрунті культурних надбань національного та світового мистецтва.

1. Білан С. Відродження українського художнього ковальства / С. Білан // Образотворче мистецтво. – 2012. – № 3/4. – С. 10–11.
2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kipdm.com/pro-nas/kafedry/dekoratyvno-prykladnoho-mystetstva/viddil-khudozhnikh-vyrobiv-z-metalu.html>.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lnam.edu.ua/departments/ua/2/12/103/>.
4. Кафедра художнього металу. – Л. : ЛНАМ, 1998. – 13 с.
5. Косівський державний інститут декоративного та прикладного мистецтва // Ковальська майстерня. – К. : Видавничий дім «Аванпост-прім», 2006. – № 3–5. – С. 71–88.
6. Лекція «Комплект жіночих прикрас» з програми другого курсу кафедри металу ЛНАМ // Ковальська майстерня. – К. : Видавничий дім «Аванпост-прім», 2006. – № 3–5. – С. 161–165.
7. Львівська національна академія мистецтв // Ковальська майстерня. – К. : Видавничий дім «Аванпост-прім», 2006. – № 3–5. – С. 17–34.
8. Питенина В. Круглий стол «Национальная система подготовки специалистов ювелирной отрасли Украины, ее проблемы и перспективы развития» / В. Питенина // Ювелирный бизнес = Jewelry business / ООО «Лассо-Украина» ; В. М. Можаяев (ред.). – К., 2004. – № 17. – С. 30.
9. Радкевич В. Теоретичні і методичні засади професійного навчання у закладах профтехосвіти художнього профілю [Текст] : монографія / В. Радкевич ; за ред. чл. АПН України Н. Ничкало ; АПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти для дорослих. – К. : УкрІНТЕІ, 2010. – 424 с.
10. Романець Б. Тенденції розвитку львівської регіональної школи художнього металу в ХХ ст. / Б. Романець // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – Л. : ЛНАМ, 2002. – № 13. – С. 21–39.
11. Савін В. Місце практичного навчання у сучасному розвитку художньої та дизайнерської освіти / В. Савін // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. – Х. : Харківська державна академія дизайну і мистецтв, 2001. – Вип. 5. – С. 17–22.
12. Шафран Р. Особливості професійного ювелірного мистецтва Львова кінця ХІХ ст. / Р. Шафран // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – Л. : ЛНАМ, 2008. – Спецвип. 5. – С. 80–103.
13. Шоломій В. Становлення студії з художнього металу / В. Шоломій // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – Л. : ЛНАМ, 1996. – № 7. – С. 52–56.

14. Юсипчук Ю., Півень Р. Поезія декору (мистецькі традиції мосяжництва на Гуцульщині) / Ю. Юсипчук, Р. Півень // Ковальська майстерня. – К. : Видавничий дім «Аванпост-прім», 2006. – № 2 (4). – С. 27–29.

Список інформантів

- ГО – Гаркус О. Записала Л. Пасічник у 2013 р. в м. Косові Івано-Франківської обл.
КА – Кулігін А. Записала Л. Пасічник у 2014 р. в м. Києві.
ФІ – Франк І. Записала Л. Пасічник у 2012 р. в м. Львові.

SUMMARY

The paper deals with the activities of two artistic higher education institutes – the Lviv National Academy of Arts and the Kosiv Institute of Applied and Decorative Arts, the latter being an organization department of the Lviv National Academy of Arts. The need for a thorough study of the modern activities of art metal departments of artistic higher education institutes in Ukraine has determined the topicality of writing this article. It covers the formative stages of the departments under discussion and analyzes the main aspects of artistic and methodological constituent of the training organization on basis of the author's first-hand acquaintance with curricula and interviewing the lecturers of the two departments of these educational institutes.

In the educational institutes under consideration, there are art metal departments, where jeweller's art is studied for several semesters in the context of the general special subject *Art Metal*, while the dominant trend is architectural and decorative metal (forging). Students can also choose creating a jewel as the theme of their graduate works. The artistic trend of the activities of both educational institutes is based on the principles of preservation and development of the Ukrainian national arts, particularly the art of metal working, as well as integration of the Ukrainian artists into global artistic process.

Keywords: art education, art metal, jeweller's art, forging.